

4. Основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів України / програма, затверджена наказом МОН, молоді та спорту України №1243 від 31.10. 2011.

Ольга Урманець

(сmt Великі Бірки, Тернопільський район, Україна)

ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ ЦІННОСТЕЙ УКРАЇНСЬКОЇ ХАРТІЇ ВІЛЬНОЇ ЛЮДИНИ У КОНТЕКСТІ ПРОЕКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Нові політичні та економічні умови змінили країну. Освіта також не залишилася осторонь. Школа ХХІ століття зумовлює необхідність докорінного переосмислення освітніх завдань, актуалізації змісту навчання, створення проектно життєвого простору, спрямованого на розвиток компетентної, конкурентоспроможної особистості, яка вміє творчо розв'язувати проблеми, прагне змінити на краще своє життя й життя своєї країни.

Тому, цінності, закладені в Хартії, набувають сьогодні особливої актуальності, адже пропагують найважливіші чесноти для молодого покоління: це відповідальність, морально – духовні та європейські цінності, самостійність мислення, наполегливість у справах, патріотизм і любов до Батьківщини, єдність політичних рішень, бути новатором, почуття власної гідності.

Наше завдання, як педагогів навчити усвідомлено застосовувати систему цінностей Хартії вільної людини в реальному житті. Потрібно орієнтувати виховний процес в навчальних закладах на основних аспектах моделювання наскрізного виховного процесу, спрямованого на формування системи цінностей школярів, їх особистісної життєвої позиції як громадянина і патріота своєї держави.

Одним із шляхів реалізації трьох головних думок Хартії, а саме бути відповідальними за власне життя, мати тверді морально-духовні цінності та будувати гідне майбутнє є залучення учнівської молоді до проектної діяльності.

Саме завдяки участі в проектах діти мають можливість зрозуміти який прогнозований результат їх чекає, де здобуті знання та навички можна застосувати, наскільки цікава виявляється проблема для однолітків і для суспільства взагалі, шукаються шляхи досягнення успіху в команді, розвивається вміння домовлятися, співпрацювати, проявляти ініціативу, бажання доводити справу до логічного завершення.

Тож дозвольте представити вам кілька прикладів успішно реалізованих проектів.

Ми живемо в час творення новітньої історії України, тому зобов'язані зберегти для майбутніх поколінь пам'ять про події, свідками яких є ми самі, про справжню еліту українського народу, про людей, які, власне, і творять цю історію.

5 років тому приклад бойового духу та спротиву російській агресії продемонстрував екіпаж морського тральщика «Черкаси» на чолі з уродженцем Великих Бірок ЮРІЄМ ФЕДАШЕМ.

З тривогою та гордістю водночас ми стежили наприкінці березня 2014 року за діями корабля із назвою «Черкаси», екіпаж якого відмовився здатися ворогу. Перехоплювало подих, коли читали інформаційні повідомлення в Інтернеті, дивилися телевізійні новини про те, як противився цей невеликий корабель спробам росіян його підкорити. Його екіпаж разом зі своїм командиром Юрієм Федашем не тільки не виконав ультиматум противника про здачу, а

й спробував прорватися із заблокованої бухти Донузлав, яку росіяни перекрили спеціально потопленими кораблями.

Дії екіпажу морського тральщика «Черкаси» заслужено стали взірцем стійкості та незламності духу українських військових моряків і внесли славу сторінку до історії Українського флоту, його героїчних традицій.

Відродно, що у видавництві «Навчальна книга-Богдан» за сприяння Тернопільської РДА та районної ради вже вийшла з друку книжка про життєвий та військовий шлях відважного моряка, патріота України, людини честі, яка з гідністю виконує свій військовий обов'язок – Юрія Федаша.

Проте саме поштовхом для збору матеріалів про нашого славного земляка та про кульмінаційний момент його військової служби, що підтвердив його честь і гідність як офіцера та патріота своєї країни став обласний проект учнівської молоді «Книга звитяги героїв Євромайдану та АТО».

Метою цього проекту було перш за все збереження пам'яті про тих людей, які не зрадили присязі на вірність Україні, збереження історичної пам'яті, вшанування героїв та дослідження життєвого і бойового шляху борців за волю України у ХХІ ст.

Збираючи інформацію з різних джерел, ми прагнули як найбільше дізнатися про наших МУЖНИХ ГЕРОІВ.

На підставі відкритих джерел, зокрема повідомлень ЗМІ, публікацій у мережі Internet, матеріалів інтерв'ю, особистих спогадів командира морського тральщика «Черкаси», ми аналізували перебіг подій та дій українського екіпажу під час окупації Криму і зрозуміли, що в ситуації, що склалася, не кожен зміг би вистояти і виконувати до кінця свій військовий обов'язок.

Тільки загартований характер, відмінний морський вишкіл, виправдана впевненість та нестримне бажання йти до кінця дозволили нашому землякові згуртувати навколо патріотично-налаштованих моряків і чинити опір, застосовуючи власну тактику, що заслуговує поваги військових усього світу.

Звичайно, ми розуміли, що характер Юрія кувався ще змалечку і шлях хлопця із Західної України до капітанського містка був не простим.

Тому ми вирішили детальніше дізнатися про військовий шлях Юрія Петровича, його дитячі мрії та захоплення і шукали шляхи співпраці через його родину. Нам вдалося зібрати унікальні, дуже цікаві і змістовні матеріали, які стали підставою для оформлення пошуково-дослідницької роботи, яка стала основою для написання книги.

Виклики сучасного суспільства ставлять перед системою освіти завдання виховати громадянина-патріота нової формації - ініціативної особистості, яка бачить перспективи своєї держави, готова відстоювати її інтереси. Тому у 2017 році учнівська молодь Тернопільської області започаткувала реалізацію проекту «Знай наших», який мав на меті познайомити молодих громадян з такими людьми Тернопільщини, які живуть поряд з нами, асоціюються з успіхом, є активними, творять добрі справи і розглядають свою державу як запоруку власного особистісного розвитку, мають досягнення в різних галузях.

Приємно, що завдяки старанням учнівських колективів Тернопільського району зібрано історії про понад 50 успішних особистостей, серед яких науковці, спортсмени, священники, політики, захисники України, підприємці та творчі особистості: журналісти, поети, музиканти, художники.

Безперечно, що життєва історія успіху легендарного командира «Черкас» Юрія Федаша - українця успішного, впевненого в собі, відповідального, готового на вчинки потрапила до «Книги історій успішних людей нашого краю».

Але, як каже народна мудрість: «Краще один раз побачити, ніж сто разів почути», тож ми терпляче чекали на зустріч з нашим земляком. І ось 26 жовтня 2017 року у малому залі Тернопільської РДА відбулась урочиста академія «Слава України» з легендарним капітаном незламного тральщика «Черкаси» - ЮРИЄМ ФЕДАШЕМ, де були присутні лідери та куратори учнівського самоврядування Тернопільського району і мали нагоду

поспілкуватися з Юрієм Петровичем і почути з перших уст про розвиток подій в той непростий час, коли корабель опинився в оточенні російських загарбників, адже історії розказані безпосередніми учасниками подій є найкращим прикладом для виховання патріотів.

На зустрічі також були присутні представники влади Тернопільського району, які підтримали ідею видати на основі зібраних матеріалів книгу, яка має стати безцінною додатковою інформацією при вивченні тем новітньої історії в навчальних закладах району.

Знаковою вважаємо також участь вихованців Великобірківського будинку творчості школяра протягом 2017-2019 рр у міжнародному соціальному проєкті «КНИГА ДОБРА», до якого нас запросив уродженець селища Великі Бірки, а сьогодні відомий український культурний і громадський діяч в Естонії, керівник Центру української культури в Таллінні - АНАТОЛІЙ ЛЮТЮК.

Адже, нашого цвіту по всьому світу. Тисячі українців були змушені шукати кращої долі за кордоном. Але навіть у чужих країнах вони пам'ятали про своє походження та змогли вразити світ своїм талантом.

Видатні особистості зазвичай народжуються в ті часи, коли суспільство їх найбільше потребує. І вони, як Ной, допомагають народу впоратись зі складнощами, дарують бажану надію та намагаються розв'язати нагальні проблеми.

Таких людей називають «поцілованими Богом». Завдяки своїй геніальності вони впливають на розвиток цивілізації, стають плацдармом для створення чогось нового та вагомого. Видатні персоналії залишають слід в історії, культурі та науці, який не зникає і через століття.

Україна багата на імена талановитих ентузіастів, українців та українок, що жили не для себе, а для людей, творили з нічого, лише через бажання і натхнення звеличити рідну землю, державу, народ. Тому, варто знати імена наших земляків, які вирішили сприяти своїми діями свободі і розвитку України. Вони різняться віком, професіями, життєвим досвідом, проте їх об'єднує одне: всі вони українці, патріоти своєї справи і держави.

Серед відомих особистостей, що народились в нашому селищі яскравою постаттю в новітній історії України є наш земляк Анатолій Казимирович Лютюк – український культурний і громадський діяч в Естонії, облат Святого Бенедикта Цистерціанського монастиря в Хюланді (Норвегія) з послухом у Естонії, керівник Центру української культури в Таллінні. Виїхавши з України понад сорок років тому, він її не забув, й дотепер продовжує прославляти і вчинками, і працею.

В рамках проєкту «Відомі постаті та події нашого краю» учасники експедиційного загону «Лідер» Великобірківського будинку творчості школяра проводили дослідження діяльності видатного українця за межами України, його досягнення, громадську та благодійну діяльність.

Відомий в Естонії українець, який разом із однодумцями дав змогу всім охочим пізнавати нашу Батьківщину, створивши маленький острівець української духовності і культури в Таллінні. Особистість, яка чарує своєю неординарністю та відданістю батьківщині, адже ніколи про неї не забуває.

Народившись, у Великих Бірках, наш земляк і гадки тоді не мав, що пройдуть роки і доведеться покинути свій край, свою Україну. Не витерпівши московського іґа, він переїхав в Естонію. Там очолив Центр Української культури в Таллінні. Почав займатись благодійністю. З приходом війни в Українські землі, пан Анатолій розгорнув величезну волонтерську діяльність. Сотні тисяч доларів допомоги прийшли в Україну. Сотні людських долів врятовано, завдяки Анатолію, його родині, МЗС Естонії, та простим естонцям.

Радіємо, що доля подарувала нам можливість спілкуватися з паном Анатолієм, адже його життєвий і творчий шлях є прикладом для сучасної молоді! А участь у проєкті «Книга Добра» стала стимулом для наших вихованців задуматися над своїми вчинками і можливістю дарувати добро іншим.

Основна мета та завдання проекту - створення книги із найцікавішими історіями та ілюстраціями про Добро, яка покликана стати джерелом інформації про людяність, щирість та добро у повсякденному житті, вселяти віру у мирне майбутнє, надихати на перемоги у добрих починаннях та показати всьому світу Україну з її великим чистим серцем і добрими людьми.

Книга створювалася у майстернях Центру української культури м.Таллінн (Естонія), яким опікується уродженець Великих Бірок.

Особливість книжки ще й у тому, що її виготовляли за унікальною середньовічною технологією на особливому папері, який зберігається кілька тисяч років. Її зшивали із черпаного паперу, що виготовлявся вручну із привезених з України клаптиків тканин з одягу авторів творчих робіт, та з рослинних зерен.

За час проекту у створенні «Книги Добра» участь взяли більше 300 тисяч дітей та дорослих. На адресу організаторів проекту надійшло більше 3 000 надзвичайно цікавих історій про добро та близько 40 000 ілюстрацій, до вже написаних історій.

Міжнародний соціальний проект «Книга Добра» стартував 8 лютого 2017 року за підтримки: Міністра Закордонних Справ України Павла Клімкіна, Кардинала, верховного архієпископа Києво-Галицького Любомира Гузара, народного депутата України, письменниці Марії Матіос, Міністерства культури Естонії, Міністерства Закордонних справ Угорщини, Міністерства людських ресурсів Угорщини, Посольства Угорщини в Україні, Посольства Естонії в Україні. Координатор проекту - благодійний фонд «Чисті серцем». Співорганізатори проекту – Центр української культури в Естонії, Почесне консульство Угорщини в Івано-Франківську.

Організатори проекту планували виготовити 100 ексклюзивних екземплярів «Книги історій про добро» на черпаному папері і 10000 друкованих екземплярів. А 25 унікальних «Великих книг», разом з друкованими копіями мають бути представлені у всіх обласних центрах України і передані бібліотекам та загальноосвітнім школам.

За участю дітей з різних областей України, в рамках реалізації проекту, запланована презентація «Книги історій про Добро» і її передача у майже 50 країн світу.

Наймолодші вихованці Великобірокського будинку творчості школяра із натхненням долучилися до участі в міжнародному соціальному проекті "Книга добра". Історії дітей з Великих Бірок попали у сотню кращих історій добра, а саме: № 27 Гайдукевич Юлії та Валентини; № 93 Боечка Олександра. А також малюнок Злонкевич Юстини до історії №27 увійшов «Книги Добра». Переможці влітку 2017р. мали можливість відпочити в оздоровчому таборі на озері Веленце в Угорщині.

В грудні 2017 року Велику Книгу Добра було презентовано за участі Президента України в м. Києві і передано в Національну бібліотеку України імені Вернадського .

В серпні 2018 р. учасники проекту зустрілися з Папою Римським Франциском під час загальної аудієнції у Ватикані аби отримати його благословення, а також подякувати Понтифіку за молитви за мир у нашій державі та передати ексклюзивну копію цієї книги.

Символічно, що саме в Міжнародний день добра (13 листопада 2018) українські діти, серед яких 5 дітей з Великих Бірок – учасники проекту “Книга Добра”, зустрілися з Вселенським Патріархом Варфоломієм і отримали благословіння на добрі справи.

“У сьогоднішній, непростий для України час місія українських дітей є дуже потрібною, - наголосив Святійший Патріарх Варфоломій під час зустрічі з малими українцями. І додав, що нині найважливіші для України – мир і свобода”.

Три країни світу (Румунія, Болгарія, Туреччина) і більше тисячі кілометрів подолали 65 юних дипломатів заради цієї благородної місії. Під час вручення “Книги Добра” юні українські дипломати подивували Святішого Варфоломія щирими побажаннями і українською піснею. Святійший прийняв від дітей Книгу добра, вишиту бісером ікону та зроблений вихованцями Великобірокського БТШ власноруч логотип проекту - сонце з серцем. «Книга добра» тепер зберігатиметься в Стамбулі.

В січні 2019 року в складі делегації послів миру і добра з України семеро дітей з Великих Бірок презентували КНИГУ ДОБРА у трьох країнах Балтики!

Першою країною куди завітала група була Литовська Республіка. Дітвора мала приємну зустріч з мером м.Тракай, під час якої лунала українська коляда.

Спільно з Міністром закордонних справ України Павлом Клімкіним Книгу Добра було передано Міністру закордонних справ Литви Лінасу Лінкявічюсу.

Другою країною подорожі була Латвійська Республіка. Делегація зустрілася із головою парламенту пані Інарою Мурнієце та передала їй на зберігання у головну книгозбірню країни Книгу Добра.

Окрім цього, дітям організували чудову, пізнавальну екскурсію м.Рига.

Третьою країною, в бібліотеці якої буде зберігатися Книга Добра - є Естонська Республіка, яка в певній мірі є її батьківщиною.

Спільно із Посольством України в Естонії, Конгресом українців в Естонії та Центром української культури у м.Таллінні за участі голови парламенту Ейкі Нестора було передано "Книгу Добра" для національної бібліотеки Естонії.

Відвідання Центру української культури в м.Таллінні, де Книгу Добра створювали, знайомство з людьми, які її втілювали в реальність, екскурсія казковою столицею Естонії справили неабияке враження.

З нагоди Різдяних свят, на всіх зустрічах діти колядували та вітали високоповажних осіб з величним святом Різдва Христового.

Завдяки проекту розвиваються творчі здібності гуртківців, адже в рамках реалізації III етапу проекту обираються найактивніші кандидати для мандрівок із Книгою Добра у найвідоміші бібліотеки світу.

Щоб стати послом миру і добра, потрібно активно проводити заходи, які пов'язані із міжнародним соціальним проектом «Книга Добра». Так, починаючи з вересня 2018 року ми залучили понад 300 вихованців та провели з ними:

- Флеш-моб «Творімо добро разом»;
- Залучили до майстер-класів «Сонечко добра» та «Ангели добра»;
- відкрили Арт-студію, де малювали логотип проекту;
- читали історії з «Книги добра»;
- записували відеоролики;
- провели інтегровані заняття про ДОБРО;
- створили власний рецепт «Печива ДОБРА» та поділилися з друзями;
- розповсюджували інформацію про проект та вручали відзнаки логотипу "Сонечко з сердечком";
- презентували матеріали про відомого і шанованого уродженця Великих Бірок, а сьогодні культурного і громадського діяча Естонії, ідейного натхненника проекту "Книга добра" АНАТОЛІЯ ЛЮТЮКА, в рамках представлення звіту по проекту «ЗНАЙ НАШИХ»;
- провели акцію в підтримку полонених українських моряків;
- вивчили пісні "Творімо добро разом" та "Книга добра";
- продемонстрували вокально-хореографічну композицію «Книга добра»;
- виготовили ЯЛИНКУ ДОБРА;
- відвідали Центр соціально-психологічної реабілітації дітей Тернопільської ОДА і відчули себе у ролі волонтерів;
- записали Різдвяне привітання біля найбільшої шопки України в церкві Святого апостола Петра в Тернополі;
- взяли участь у акції «Україна колядує» волонтерським вертепом
- Провели еко-акцію «Врятуй пташку – створи годівничку та провели майстер-клас «Пташине печиво»;
- Інсценізація казок під гаслом «Твори добро на радість людям»

- Участь в програмі обласного радіо «Файний ранок» у рубриці «Третій зайвий»
- Провели акцію «Ланцюжок добра»

Для нас це не просто проект, а особливі незабутні емоції, нові знайомства, пізнавальні екскурсії, цікавий досвід, щирі люди, сміх, радість та ДРУЖБА з дітьми та дорослими з різних куточків України.

Ми розуміємо, що принципи, викладені у цій Хартії, для свого здійснення потребують багатьох великих особистих і колективних зусиль.

Ми закликаємо усіх учасників навчально-виховного процесу, до найскладнішої у нашому житті роботи: не чекати «золотого віку», не падати духом під тягарем неправди, не ховатися від світу і свого життя, а постійно робити особисті зусилля, які, віримо, принесуть добро Україні і утвердять нашу Державу як вільну країну вільних людей.

Оксана Бурак
(Тернопіль, Україна)

ВДОСКОНАЛЕННЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ В КОНТЕКСТІ АКТУАЛІЗАЦІЇ ПРОБЛЕМИ ЦІННОСТЕЙ УКРАЇНСЬКОЇ ХАРТІЇ ВІЛЬНОЇ ЛЮДИНИ

Людина ХХІ століття – це людина

- яка постійно вчиться;
- є розвинутою, самодостатньою особистістю;
- є патріотом України;
- яка має ціннісні орієнтири в житті.

Сім'я, родина – найвища цінність на Землі, яка робить життя кожної людини щасливим, повноцінним. Сім'я – це справжній університет людських відносин, в якому людина росте, розвивається і вдосконалюється, тому ще стародавні латиняни вважали: «Сильна сім'я – сильна держава».

Сімейна атмосфера впливає на формування у дітей звички поведінки та критеріїв оцінки добра і зла, дозволеного та забороненого, справедливого та несправедливого.

Саме сім'я вводить дітей у світ знань і праці, суспільних прав та обов'язків.

Особистий приклад батьків, їхнє ставлення до праці, принциповість, чесність, відповідальність, дисциплінованість, доброта та чуйність, бережливість, простота і скромність є для дитини прикладами для наслідування.

Чим більше довір'я між батьками та дітьми, тим сильніший вплив сім'ї на формування всіх сторін розвитку особистості дитини.

Становлення ціннісних орієнтацій особистості продовжується в школі.

Освіта в школі має сприяти розвитку особистості школяра, підняти рівень її культури, зорієнтувати на досягнення високих моральних ідеалів, на прояв творчої активності.

Школа здійснює функцію трансляції цінностей, вона залучає особистість до позитивних орієнтирів суспільства, культури, допомагає їх досягнути.

Ще одним завданням освіти є формування такої «нової» особистості, яка була би здатна побачити проблеми та суперечності цього світу, зрозуміти його та своєю діяльністю створити нові культурні цінності.

Школа є інститутом, де становлення особистості здійснюється двома шляхами: через навчання та виховання. Ці шляхи є нерозривними, оскільки, навчаючи, ми передаємо знання, які виховують особистість, а виховуючи, ми передаємо правила, які орієнтують її у житті.